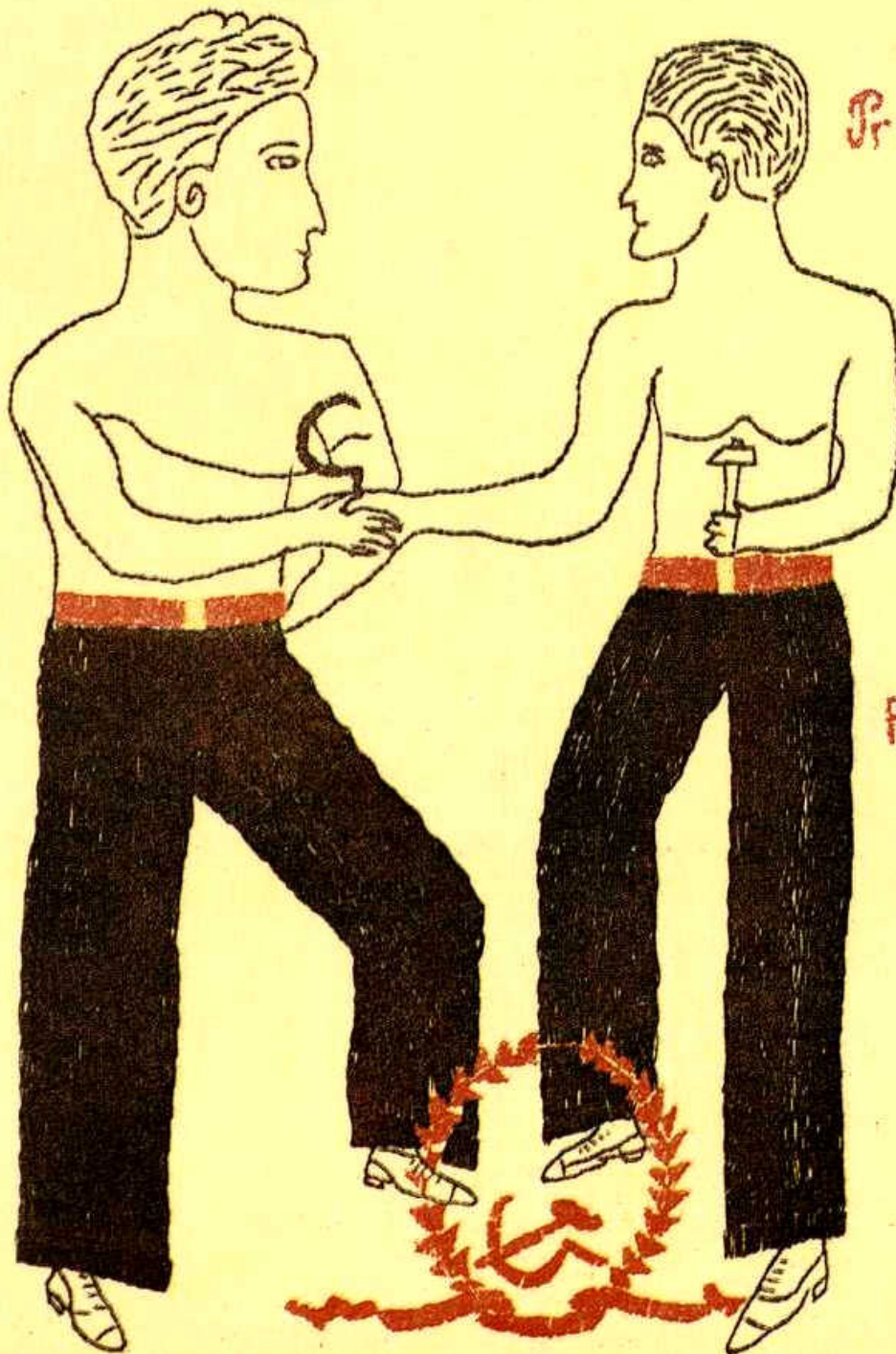


slovenský národopis

4 | 25

VEDA, VYDAVATELSTVO
SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED, 1977



Proletari celého
sveta,

Spojte sa!



Rovnosť,

dvornost,

sloboda

Braterstvo!

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online
sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV
(v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné
zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.ceeol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

ŠTÚDIE

- Božena Filová: Socialistická spoločnosť a národopisná veda 531
Milan Leščák: Sovietska folkloristika a rozvíjanie marxistickej teórie folklóru 539
Emília Horváthová: K perspektívam interdisciplinárnej spolupráce etnografie a archeológie 553

DISKUSIA GLOSÝ

- K nedožitej šesťdesiatke Andreja Melicherčíka
Božena Filová: Úloha prof. Andreja Melicherčíka pri formovaní marxistickej etnografie a folkloristiky v ČSSR 565
Ján Michálek: Význam diela Andreja Melicherčíka pre rozvoj marxistickej etnografie a folkloristiky 567
Milan Leščák: „Teória národopisu“ a jej miesto v rozvoji vedeckého myslenia v slovenskej etnografii a folkloristike . 579
Lubica Droppová - Markovičová: Štúdium piesní a problematika spevného repertoáru v prácach Andreja Melicherčíka 583
Soňa Burlasová: Funkčné a vývinové chápanie piesne v rámci Melicherčíkovho štúdia odbojového folklóru 587
Svetozár Švehlák: Štúdium zbojníctva ako jedno z hlavných pracovných zameraní A. Melicherčíka 591
Daniel Luther: Andrej Melicherčík a historiografia slovenskej folkloristiky . 595
Soňa Kováčevičová: Význam diela Andreja Melicherčíka pre etnografiu . . 599

ROZHLADY

- Životné jubileum PhDr. Sone Burlasovej, CSc. (Milan Leščák) 609
K padesátinám doc. dr. Bohuslava Beneše (Oldřich Sirovátka) 611
Konferencia Etnografia a antifasizmus (Ján Michálek) 613
O súčasnej dedine integrovane (Adam Pranda) 614
Rokovanie etnografov a archeológov o interdisciplinárnej spolupráci (Ján Botík) 617
Seminár o ľudovom výtvarnom umení (Katarína Čierna-Schreiberová) 620
Zasadnutie redakčnej rady Etnografického atlasu Slovenska (Peter Slavkovský) 622

RECENZIE A REFERÁTY

BIBLIOGRAFIA

- Milada Kubová: Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za rok 1975 651
Obsah 25. ročníka (1977) 671

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

- Боженa Филова: Социалистическое общество и этнографическая наука 531
Милан Лешчак: Советская фольклористика и развитие марксистской теории фольклора 539
Эмилия Хорватова: К перспективам интердисциплинарного сотрудничества этнографии и археологии 553

ДИСКУССИЯ, АННОТАЦИИ

- К недожитому шестидесятилетию Андрея Мелихерчика
Боженa Филова: Роль проф. Андрея Мелихерчика в формировании марксистской этнографии и фольклористики в ЧССР . 565
Ян Михалек: Значение работ Андрея Мелихерчика для развития марксистской этнографии и фольклористики 567
Милан Лешчак: «Теория этнографии» и ее место в развитии научного мышления в словацкой этнографии и фольклористике 579
Любица Дроппова-Марковичова: Изучение песен и проблематика песенного репертуара в работах Андрея Мелихерчика 583
Соня Бурласова: Функциональное и эволюционное понятие песни в рамках изучения Мелихерчиком фольклора, связанного с движением сопротивления . 587
Светозар Швельак: Изучение разбойничьей традиции как одно из главных направлений работы А. Мелихерчика . . 591
Даниел Лутер: Андрей Мелихерчик и историография словацкой фольклористики 595
Соня Ковачевичова: Значение трудов Андрея Мелихерчика для этнографии . . 599

ОБЗОРЫ

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

БИБЛИОГРАФИЯ

- Миллада Кубова: Библиография словацкой этнографии и фольклористики за 1975 г. 651

Na 1. strane obálky: Detail textilnej nástenky z Lučatina, okr. Ban. Bystrica, 1930. Nápis: Proletári celého sveta, spojte sa! Rovnosť, Svornosť, Sloboda. Ústredný motív predstavuje družbu robotníka s roľníkom; po okrajoch portréty revolucionárov.

Auf der Vorderseite des Umschlages: Detail der Textilwandzeitung aus Lučatin, Bezirk Banská Bystrica, 1930. Aufschrift: Proletarier aller Länder der Welt vereinigt euch! Gleichheit, Einigkeit, Freiheit. Das Zentralmotiv stellt Freundschaft des Arbeiters mit dem Landwirt dar;

K PERSPEKTÍVAM INTERDISCIPLINÁRNEJ SPOLUPRÁCE ETNOGRAFIE A ARCHEOLÓGIE

EMÍLIA HORVÁTHOVÁ
Národopisný ústav SAV, Bratislava

Archeológia a etnografia sú spoločenskovedné historické disciplíny a už z tejto ich základnej orientácie je zrejmé, že obidva vedeckovýskumné odbory majú kontaktové alebo i totožné záujmy. Príbužnosť záujmovej sféry sa odrazila i v starších historicky orientovaných prácach takého základného významu, ako boli *Slovanské starožitnosti* P. J. Š a f á r i k a. Pravda, ako autor v úvodnej stati konštatoval, do roku 1837 výsledky obidvoch disciplín, a to i z celoslovanského aspektu poskytovali poznatky nanajvýš fragmentárne, pričom celý rad významných úsekov nebol vôbec rozpracovaný.¹ V oveľa výhodnejšej situácii bol o trištvrte storočia neskôr L. N i e d e r l e, ktorého analyticky-syntetizujúci *Život starých Slovanů* napriek viacerým už prekonaným záverom patrí k základným prácam pri štúdiu slovanských kultúr predfeudálneho a ranofeudálneho obdobia tak zo strany etnografov, historikov kultúry, ako aj archeológov. K tomu, že toto dielo je stále aktuálne, v podstatnej miere prispela autorova metóda, predovšetkým interdisciplinárny prístup, založený na kritickom historicko-etnograficko-archeologickom a lingvistickom synkretizme. Neskôr sa už len sporadicky stretávame s metódou, vychádzajúcou z dôkladnej syntézy archeologických, etnografických a historických poznatkov a už v žiadnom prípade sa neuplatňuje

v takom rozsahu, ako bolo dielo Niederleho.

Príčiny sú rozmanité a akokoľvek sa to môže zdať na prvý pohľad paradoxné, jedna zo základných spočíva v zrýchľujúcom sa vývoji jednotlivých disciplín, a tým aj pribúdajú faktografické i teoretické poznatky. Ďalej nie je bez významu, že chýba prehľadný systém informácií o výsledkoch tangovaných disciplín.²

Výsledky tak etnografických, ako aj archeologických výskumov sú v posledných desaťročiach už natoľko rozsiahle, že ani jeden bádateľ ich nemôže suverénne ovládať, preto je nevyhnutná aj v rámci týchto odborov deľba práce, teda vnútorná špecializácia či už podľa etáp historickospoločenského vývoja, alebo podľa javov kultúry, prípadne iná, predstavujúca rôzne kombinácie obidvoch predchádzajúcich. Pritom aj sama špecializácia má progresívne tendencie a jej okruh z hľadiska individuálneho tvorivého prístupu sa postupne zužuje v závislosti od rastu poznatkov v jednotlivých problémových oblastiach.

Na druhej strane nemožno strácať zo zreteľa, že hlavným cieľom historických disciplín je poznávanie zákonitostí vývoja ľudskej spoločnosti. Rozčlenenie historických disciplín na archeológiu, etnografiu, vlastnú históriu a dejiny jednotlivých oblastí kultúry v najširšom

zmysle slova je z hľadiska ich konečného cieľa do značnej miery iba dôsledkom internej deľby práce a jej zodpovedajúcej sféry pôsobností. Inými slovami, ako každá disciplína má svoje vnútorné parciálne špecializácie, tak jednotlivé historické disciplíny sú internými špecializáciami komplexu vied o vývoji ľudskej spoločnosti. Pre tento komplex možno použiť termín história, pravda, s výhradou, že v tejto súvislosti ho budeme chápať v širšom význame, teda ako súbor vied o vývoji spoločností. Z hľadiska materialistickej dialektiky v uvedených súvislostiach výsledky tej-ktorej špecializácie určitej disciplíny predstavujú kategóriu jedinečných poznatkov, celej disciplíny poznatkov zvláštnych, napr. etnografických, archeologických, umeňovedných a pod., kým výsledky histórie v komplexnom chápaní možno z tohto aspektu zaradiť do kategórie poznatkov všeobecných. Spoločenská objednávka požaduje v konečnom dôsledku poznatky na úrovni poslednej kategórie, teda celostný obraz o tom-ktorom úseku našej národnej minulosti a prítomnosti, resp. vývoja spoločností na našom území a nie iba parciálne výsledky jednotlivých disciplín.

Pravda, takto postavená schéma predstavuje ideálnu konštrukciu vzájomných nadväzností, ktorá nezodpovedá veľmi našej doterajšej praxi. Podstatne priaznivejšia je napr. situácia v Sovietskom zväze, kde sa na výskume významných lokalít alebo regiónov zúčastňujú interdisciplinárne tímy, zložené predovšetkým z etnografov a archeológov, ku ktorým sa pripájajú podľa potreby ďalší špecialisti. V Poľsku prináša pozoruhodné výsledky tesná spolupráca historických disciplín najmä na úseku materiálnej kultúry. Multidisciplinárny tím pracoval v Rumunsku pri záchrannom výskume oblasti, určenej na výstavbu vodného diela na Dunaji v úseku Železnej brány. Nie je naším zámerom demonštrovať rozsah a charakter spolu-

práce archeológie s etnografiou v jednotlivých krajinách. Obmedzíme sa preto na konštatovanie, že takáto spolupráca existuje, je obojstranne užitočná a vedecky efektívna.

Iniciatíva Archeologického ústavu SAV vo forme návrhu na spoluprácu s etnografmi je nesporne aktuálna a zasluhuje nielen jednorazovú pozornosť, ale reálne zváženie konkrétnych možností, foriem a celkovej koncepcie. V záujme spresnenia východiskových pozícií zrezumujem základnú orientáciu etnografie ako disciplíny bez ohľadu na to, ktorým výskumným úlohám sa v súčasnosti na slovenských pracoviskách venuje pozornosť, pretože predstavujú pochopiteľne iba určitú časť z celkovej problematiky národopisu.

Už na začiatku sme povedali, že národopis patrí do súboru historických spoločenských disciplín, pričom sa jeho záujmová sféra koncentruje na tradičnú kultúru etnických spoločností. Pod pojmom tradičná kultúra rozumieme súbor kultúrnych javov, ktorých transmisia prebieha bezprostredne či už prostredníctvom jazyka, niektorých ďalších znakov alebo priamo demonštráciou určitej činnosti. K. Dobrowolski v štúdiu *Chłopska kultura tradycyjna* zdôraznil, že pri odkazovaní tohto typu kultúrneho bohatstva vystupujú do popredia priame medziľudské kontakty, bez mechanických prostriedkov, ako písmo, tlač, noty, ikonografické techniky všetkých druhov a fonografické prostriedky.³

Podľa nášho názoru nemožno celkom vylúčiť ani niektoré mechanické prostriedky, aj keď ich úloha v procese kontinuovania tradície je sekundárna, pomocná. Konkrétne nám ide o používanie písma, ktoré ako systém znakov vystupuje v tradičnej kultúre predovšetkým vo funkcii mnemotechnickej pomôcky. Spravidla sa používa na zaznamenanie kultúrnych hodnôt, ktorých aktívna frekvencia je sporadickejšia, pri-

tom však sú náročné na presnosť realizácie. Písomne sa zaznamenávali napr. návody na liečenie, odobierky a vinše starejších, oddavačov a družbov, texty betlehenských hier a podobne. V prípade potreby sa požičiavali ďalej, čím vlastne plnili úlohu sprostredkovateľov tradície. Rozhodujúca je pritom požiadavka, aby prejav ostal v tej istej subštruktúre kultúrneho systému s nezmenenou funkciou a formou. Pravda, písmo vo funkcii transmisívneho činiteľa tradície vystupuje iba v konkrétnych historicky vymedzených etapách.

Konečne obsah pojmu tradícia nemožno chápať ako ustrnutý systém, ale v korelácii s konkrétnou etapou historicko-spoločenského vývoja určitej etnokultúrnej society.⁴ V závislosti od tejto okolnosti kvalitatívny súbor hodnôt, vyjadrený pojmom tradícia ako fenoménom kultúry, je konštatný len zo synchronného, a nie diachrónneho aspektu. Nepochopenie tejto dynamiky vedie k deleniu kultúry na tradičnú, pričom sa tradícia chápe viac-menej staticky, a na súčasnú, kvázi netradičnú. Z hľadiska celkového historicko-spoločenského vývoja možno konštatovať, že tradícia je imanentnou zložkou kultúry, v procese vývinu sa však mení nielen jej kvalita, ale i rozsah a ustupuje etnický charakter.

Sama transmisia tradičnej kultúry prebieha smerom diachrónnym od jednej generácie k nasledujúcej, ale aj synchronným, t. j. v jednej generačnej vrstve.⁵ S týmto nepriamo súvisí aj dynamika a protirečivosť tendencií vo vývoji rôznych formácií.⁶ Na jednej strane pôsobí tendencia pridržiavať sa osvedčených alebo skôr za osvedčené považovaných tradičných foriem, na druhej strane najsť a prakticky využiť vhodnejšie a dokonalejšie prostriedky. Čím vyššia je vývojová etapa daného spoločenstva, tým viac silnie v procese transmisie transformácia tradície a zväčšuje sa priestor na uplatňovanie nových prvkov a opačne.

V primitívnych formáciách, kde proces socializácie jednotlivca prebieha v kruhu rodiny a lokálneho spoločenstva s jednotným spôsobom získavania životných potrieb, transmisia týchto monokultúr prechádza po generácie v podobe tak málo pozmenenej, že výraznejší rozdiel možno zistiť až po veľmi dlhej časovej etape, najmä ak ide o skupiny relatívne izolované, žijúce v rovnakých ekologických podmienkach. Materiálne stránky života, duchovná sféra, teda predstavy, správanie a podobné sú takmer ustálené. Samo správanie je vymedzené normami, za nedodržanie ktorých platia prísne sankcie.

Priestor na transformáciu tradície sa podľa nášho názoru začína rozširovať vtedy, keď sa v rámci lokálneho spoločenstva začína diferencovať spôsob obživy. To, pravda, neznamená, že k zintenzívneniu transformačného momentu dochádza v bezprostrednej následnosti. Moment špecializácie spôsobu obživy však nevyhnutne spôsobuje nevyhnutnosť všestrannej jednoty a prináša tak možnosť, ba potrebu variácií aj v iných oblastiach života a spoločenstvo ich postupne akceptuje. Časť noriem stráca svoju platnosť, vytvárajú sa ďalšie jednak spoločné, jednak diferencované pre jednotlivé skupiny. Z takýchto noriem sa postupne stávajú vzory správania, ktorých rešpektovanie kontroluje kritické stanovisko kolektívu, nie sú však priamo sankcionované.⁷

Kultúrne a technicky vyspelé súčasné spoločenstvá majú normy kodifikované zákonmi a predpismi, čím sa ich nadväznosť stáva všeobecnou. Z existujúcich vzorov časť je uznávaná celospoločensky, iné sú obmedzené na jednotlivé subštruktúry, pričom pre mnohé príležitosti a súvislosti je k dispozícii širšia paleta vzorov. Ich výber je závislý od viacerých momentov, pričom sa uplatňuje aj fenomén tradície, ibaže jeho pôsobenie nie je natoľko zreteľné ako v jednodu-

chých, menej rozvinutých spoločenských systémoch.

Ak sa teraz z týchto hľadísk pozrieme na vymedzenie objektu výskumu etnografie, potom bude logické nielen to, že objektom národopisného výskumu je tradičná kultúra, ale súčasne že sa tento objekt, čo sa týka vnútornej skladby, rozsahu a kvality mení podľa stupňa historicko-spoločenského vývoja sledovaného etnika. Premietnuté do konkrétnej situácie to znamená, že predmetom etnografického výskumu sú všetky kultúry predtriednych historicko-spoločenských formácií v celom svojom komplexe. Na podstate veľa nemení či ide o dávno zaniknuté spoločenstvá a primárne poznatky o ich reáliách prináša archeológia pomocou svojich špecifických techník práce, alebo či ide o dosiaľ existujúce spoločenstvá, o ktorých sa poznatky získavajú priamym pozorovaním a usmerňovanými rozhovormi, čo je zase pracovná technika par excellence etnografická. Práve kritická aplikácia poznatkov z týchto výskumov umožňuje preniknúť do spôsobu života nositeľov tých predhistorických kultúr, ktoré svojimi metódami skúmajú predovšetkým archeológovia.⁸

V triednych formáciách, tak ako sa určité druhy činnosti postupne z celospoločenského základu vyčleňujú, mení sa aj objekt národopisného výskumu, a to v podstate dvojakým spôsobom: časť spoločenskociálnych skupín obyvateľstva, ktorá sa naďalej vo všetkých základných zložkách vyvíja na báze tradičného substrátu, pre národopis je objektom záujmu opäť v celom svojom komplexe. V ďalších spoločenských vrstvách etnografia neskúma všetky, ale iba tie oblasti kultúry alebo ich komponenty, ktoré majú charakter tradície.

V jednotlivých formáciách triednej spoločnosti osciluje záber etnografie v koreláciách s diferencovanou intenzitou a rozsahom tradície. K odklonu určitých spoločenských vrstiev od tra-

diície dochádza už vo vyspelých otrokárskych sústavách tzv. klasického typu, teda takých, kde úzka vládnuca vrstva disponuje písmom, monumentálnou architektúrou a inými hodnotami profesionálnej kultúry, ktorú si etnograf všima len potiaľ, pokiaľ znamená vyvrcholenie určitej zložky tradície, alebo natoľko ona spätne ovplyvňuje tradičnú kultúru.

Diferenciácia kultúry z naznačených aspektov je výraznejšia v období feudalizmu. Sociálna hierarchia tohto spoločensko-vývojového typu je zložená z celého radu subštruktúr vzájomne spätých do jedného systému. Prapôvodné relatívne homogénne jadro sa v priebehu vývoja rozvrstвило na rozličné stavy, ktoré sa od seba odlišujú spôsobom obživy a s ním súvisiacim spoločenským postavením. Jedným z dôsledkom tohto vývoja je aj čiastočná diferenciácia kultúry. Rozdiely v tejto oblasti vyplývajú jednak z vlastného vnútorného vývoja tej-ktorej society, jednak z odlišných možností hospodárskych a spoločenských. Na druhej strane spoločný etnický pôvod, spoločný jazyk, tradícia, život na spoločnom priestore, v spoločnom organizačnom útvare a ďalšie momenty pôsobia ako integračný činiteľ, ktorý nedovoľuje, aby v rámci jedného etnika nastala úplná kultúrna diferenciácia.

Toto konštatovanie si môžeme overiť na príklade niektorých reprezentačných skupín epochy feudalizmu. Z nášho hľadiska najpozoruhodnejšou skupinou sú roľníci, bez produkcie ktorých nie je možná ani jedna civilizácia. Nielen u nás, ale prinajmenej v celoeurópskych podmienkach všeobecne predstavujú komplex, z ktorého sa postupne vyčleňovali ďalšie stavy. Súčasne sú skupinou, ktorej tradičná kultúra siaha najďalej do minulosti i do prítomnosti.⁹ Táto pomerná stabilita vyplýva z celého komplexu rôznych okolností.

Roľníci si vytvárali základy svojej materiálnej, spoločenskej i duchovnej kul-

túry v období, keď sa rozmanité druhy činnosti vyčlenili a sformovali sa samostatné profesie, roľníci si nechávajú z hľadiska celospoločenskej delby práce najzákladnejšiu oblasť, t. j. produkciu potravín a prvovýrobu niektorých základných surovín. To im umožňuje udržiavať aj naďalej relatívnu samostatnosť v celej kultúre v najširšom zmysle slova. Ich závislosť od ostatného obyvateľstva je podstatne menšia, ako je to v opačnom smere.

Roľník pracoval so svojou rodinou vo svojom dome, na svojom poli. Všetko, čo potreboval vedieť, osvojoval si priamym pozorovaním a bezprostrednou účasťou v materiálnom, spoločenskom i duchovnom živote rodiny a lokálneho spoločenstva. Každá generácia bola aktívnym nositeľom, spolutvorcom i konzumentom tejto kultúry, ktorá sa v celej šírke tradovala z pokolenia na pokolenie. Obdobie vzniku, formovania a dlhej existencie tradičnej roľníckej kultúry sa prejavilo aj v jej kvalite. Ani jedna mladšia kultúra nie je vo vzťahu k jednotlivcovi už natoľko všestranná. Ďalší vývoj vo vzťahu k integrovanej skupine jedincov pokračuje už rozvíjaním jedného úseku na úkor ostatných. Človek sa špecializuje na určitý druh činnosti, kým v iných je nevyhnutne iba pasívnym konzumentom.

Prvou významnou vrstvou, ktorá sa postupne vyčlenila od roľníkov, boli remeselníci. S roľníkmi ich ešte veľmi dlho spájali mnohé príbuzné alebo i totožné faktory. Predovšetkým sa remeselníci z viacerých príčin ťažko odpúťavali od pôdy, ktorá bola silným putom s roľníckou kultúrou. Niektoré obdobné prvky mali aj podmienky samej práce. Ani remeselníckova práca sa ešte neoddelila od jeho domu a celého života v rodine. Tieto skutočnosti sú samy osebe silou, pôsobiace v prospech tradičnej kultúry. Remeselník je v rodine najvyššou autoritou, pritom jeho postavenie je relatív-

ne nezávislé. Výsledky jeho práce nesú na sebe stopy individuality.

Na druhej strane si musíme všímať narastajúce rozdiely. Remeselníci bývajú v mestách, kde tvoria jadro obyvateľstva. Svojím spoločenským postavením patria do inej kategórie. Remeslo, ktoré ich živí, musí sa sústavne prispôbovať meniacim sa dobovým požiadavkám. Tradičné vedomosti už nestačia, potrebná je špeciálna výučba. Postupne sa formuje staroveká kultúra, ktorá má vo svojej materiálnej zložke silnejšie prvky špecializácie a profesionalizmu. Remeselníci produkujú pre rôzne vrstvy obyvateľstva a na rozdiel od roľníkov sa prispôbujú diferencovaným požiadavkám zákazníkov. Ale aj, keď je výrobok určený príslušníkom vlastného stavu, hoci aj iných profesií, prispôbujú sa dobovej móde.¹⁰ V ich materiálnej kultúre sa tradičný spolufaktor síce ešte nestráca, zo svojho dominantného postavenia však ustupuje na druhé miesto.

Čiastočne odlišná je situácia v oblasti spoločenskej a duchovnej kultúry. Remeselníci boli samostatnou, aj keď vo vnútri diferencovanou stavovskou skupinou, ktorá mala vo feudálnej hierarchii presné zaradenie ako konečne všetky stavy. Bolo preto zákonité, že si postupne vytvorili aj adekvátnu spoločenskú kultúru. Remeselníci združení v cechoch si sformovali presné normy vzájomných kontaktov s rôznymi inými spoločenskými skupinami, ako aj príslušníkmi vlastného stavu, zaradenými do rozličných stupňov vnútornej hierarchie. Spoločenská kultúra remeselníkov bola tradičnou kultúrou, ktorú si tento stav sám pre seba vytvoril a ktorú si bezpodmienečne museli osvojiť aj tí, ktorí pochádzali z iných sociálnych skupín.

Najdlhšiu kontinuitu s roľníckym substrátom možno pozorovať v oblasti duchovnej kultúry. Tie isté zvyky, povery, pranostiky a ďalšie prejavy nachádzame rovnako v mestách, ako aj v rurálnych

spoločenstvách. Popri nich vznikli aj špecifické remeselnícke zvyky, ktoré sa viazali k niektorým výročným, spoločenským a pracovným príležitostiam. Ich mladší pôvod sa odrazil aj v tom, že v prevažnej väčšine nemali fenomén mágie.¹¹

Svoju adekvátnu spoločenskú a duchovnú kultúru s výraznými prvkami tradičnosti si vytvorili, resp. sa na nej zúčastňovali aj iné stavy, presnejšie, všetky existujúce stavy. Napr. zemepánska vrstva, ktorej korene rovnako ako ostatných priamo alebo prostredníctvom transcendentných skupín vyšli z roľníctva, mala s týmto prasubstrátom oveľa viac spoločných prvkov, ako si uvedomovala. Podrobnejší rozbor by bol v tejto súvislosti neprimeraný, preto stručne upozorním len na niektoré momenty. Pokiaľ ide napríklad o bývanie, stredná a vyššia šľachta mala sídla, postavené podľa vtedajších európskych štýlov. Je evidentné, že z tohto hľadiska spadajú do sféry záujmu dejín výtvarného umenia, a nie etnografie. V iných oblastiach materiálnej kultúry je otázka vyčlenenia vedeckého záujmu komplikovanejšia. Tu už záleží na presnej vývinovej etape a pochopiteľne na konkrétnej situácii. V období raného feudalizmu sa napríklad priadlo, tkalo a šilo rovnako v poddanských domoch ako na hradoch. K diferenciacii dôležitej z nášho aspektu dochádza na tomto úseku až neskôr. Rovnako je to v oblasti stravovania, kde v prvých obdobiach sú podstatnejšie rozdiely iba vo frekvencii a kvantite potravín a až postupne nasleduje kvalitatívna delimitácia. V spôsobe obrábania dominikálnej a rustikálnej pôdy je opäť iba kvantitatívny rozdiel. Zastúpenie tradičného fenoménu ostáva markantné v oblasti spoločenskej a duchovnej kultúry. Napríklad obrad pasovania šľachtického mladíka za rytiera vychádza z rovnakého kultúrneho základu ako preradenie učňa za tovariša, žiaka za študenta, či roľníckeho chlapca

za mládenca. Práve tak rodinné obrady mali v podstate tradičný charakter, vychádzajúci z obdobnej funkcie základných prvkov.

V období kapitalizmu menia rôzne faktory aj charakter roľníckej kultúry, nie však ako celku, ale viac v jednotlivých regiónoch a lokalitách, kde je vplyv priemyslu, komunikačných uzlov a ďalších priamo i nepriamo pôsobiacich faktorov markantnejší. Pre etnografa z tejto skutočnosti vyplýva požiadavka diferencovaného prístupu a podľa charakteru kultúry si ju všíma buď rovnako v jednotlivostiach ako v celom komplexe, buď iba konštatuje ich existenciu a analyzuje už nie sám jav, ale jeho funkcie a príslušné vzťahové súvislosti. Základný trend, ktorého vývojové zákonitosti vyplývajú z retrospektívnej analýzy, udržiava si tradičná kultúra i v podmienkach socialistickej spoločnosti. Rápidne ustupuje z väčšiny zložiek povahy materiálnej, doteraz ale i perspektívne je fenomén tradície nezastupiteľný vo viacerých oblastiach spoločenskej a duchovnej kultúry.

Z diachrónneho pohľadu sa teda objekt národopisného výskumu smerom od starších období k prítomnosti mení, a tým sa mení aj pôsobnosť samej disciplíny od univerzálnosti vo výskume málo rozvinutých formácií, ktoré v ich aktívnej podobe študujú ako jediný spoločenský odbor, po špecializáciu na určité súbory kultúrnych javov, vznikajúcich alebo existujúcich v podmienkach socialistickej spoločnosti, čím sa dostáva na rovnaké miesto ako napríklad sociológia, literárna veda, dejiny umenia a ďalšie spoločenskovedné disciplíny, ktoré sa zúčastňujú na výskume súčasného spôsobu života a kultúry.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že tradičná kultúra všetkých doterajších spoločenských vývojových typov ostáva trvalým objektom etnografického výskumu. Nie je preto na mieste obava, že by sa význam etnografie ako disci-

plíny zmenšil, alebo že by dokonca stratil spoločenské opodstatnenie vtedy, keď v kultúre súčasnej spoločnosti prestane byť tradičná zložka dominantnou. Pôvodcovia takto formulovaných obáv vychádzajú z predstavy o statickej povahe tradície a ešte viac z nedomyslenia faktu, že etnografia patrí do súboru historických vied. Predsa ani jedno obdobie neprestáva byť predmetom historických disciplín len preto, že už nejstvie.

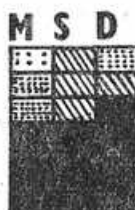
Z týchto aspektov je potrebné pristupovať i k národopisnému výskumu kultúry v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti. Kultúru nijakej subštruktúry nesaturuje už v plnom rozsahu tradícia, ani nie je rovnomerne zastúpená v jednotlivých subštruktúrach a ešte menej v jednotlivých komponentoch ich kultúry. Navyše v dôsledku mnohých kvalitatívne nových okolností tieto subštruktúry nie sú uzavreté a este tým viac sa zvyšuje náročnosť a obťažnosť analýzy kultúrnych javov.¹²

Zjednodušene možno objekt národopisného výskumu z hľadiska základných etáp historicko-spoločenského vývoja vyjadriť nasledovnou schémou:

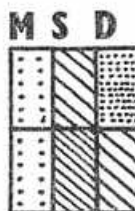
-  — komplex prejavov tradičného charakteru
 -  — vyššia frekvencia tradičných fenoménov na rôznych úsekoch
 -  — nižšia frekvencia tradičných fenoménov na rôznych úsekoch
 -  — vyššia frekvencia jednotlivých prejavov tradičného charakteru
 -  — nižšia frekvencia jednotlivých prejavov tradičného charakteru
- M** úseky materiálnej kultúry
S úseky spoločenskospoločnej kultúry
D úseky duchovnej kultúry



Etnický útvar predtriednej formácie



Etnický útvar obdobia neskorého feudalizmu



Etnický útvar obdobia socialistickej spoločnosti

Možno právom namietať, že doterajšia prax národopisnej práce u nás nezodpovedá uvedeným ukazovateľom v celom rozsahu, pretože etnografi sa sústreďujú predovšetkým na obdobia, o ktorých získavajú základné poznatky štúdiom v teréne dosiaľ existujúcich artefaktov a prejavov, priamym pozorovaním a formami interview, ktoré potom dopĺňajú a spresňujú štúdiom písomných prameňov, pričom konečná rekonštrukcia málokedy siaha ďalej ako do prvej polovice 19. storočia. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že tieto výskumy majú v nemalej miere povahu záchranných akcií a je potrebné s nimi ešte i naďalej počítať.¹³

To neznamena, že by sa etnografi neorientovali alebo aspoň nechceli orientovať aj na iné časové úseky. Pokiaľ ide o staršie obdobie, potrebu ich bližšieho poznania pociťoval kolektív etnografov veľmi akútne pri koncipovaní viacerých syntéz o vývoji tradičnej kultúry na Slovensku, najmä poslednej, ktorá predstavuje časť väčšieho medzinárodne pripravovaného diela *Etnografia Slovanov*. Aj keď preskúmanosť niektorých úsekov tradičnej kultúry je rôzna, slovenskí autori vcelku zhodne konštatovali, že

pre obdobie 12.—16. storočia disponuje etnografia minimálnymi údajmi, no ani bezprostredne predchádzajúce a nasledujúce obdobia nie sú v doteraz poskytovaných údajoch oveľa štedrejšie.¹⁴

Tieto námety, ale najmä uvedená schéma, naznačujú, že kde a v akej podobe by etnografia mohla intenzívnejšie využívať výsledky archeológie, prípadne kde by podľa názoru etnografov archeológia práve svojou jedinečnou technikou terénneho výskumu a špecifickými metódami práce mohla etnografom prispieť konkrétnymi reáliami. Etnograf môže na základe poznatkov, vychádzajúcich z recentného materiálu, pomôcť spresniť funkciu a širšie zaradenie archeológmi objavených nálezov a jeho spolupráca bude užitočná aj pri rekonštrukcii nadvstavbovej zložky kultúry a v konečnom dôsledku celého jej komplexu. Nie je potrebné zvlášť zdôrazňovať, že pri takejto spolupráci možno dosiahnuť výsledky, ktoré budú mať širšiu, všeobecnejšiu platnosť.

Možnosti, ktoré nateraz poskytujú výsledky stredovekej archeológie, zahŕňajúcej približne časový úsek 12.—15. storočia, sú v porovnaní s predchádzajúcim obdobím obmedzenejšie. Aspoň podľa dosiaľ publikovaných prác sa domnievame, že stredoveká archeológia sa koncentruje predovšetkým a vlastne prevažne na výskum panských sídiel a sakrálnych stavieb a iba ojedinele na mestá a roľnícke osady. Pre uvedenú hierarchiu akiste existujú objektívne dôvody a v nijakom prípade si nepri-svojujeme úlohu arbitra, no dovoľme si poznamenať, že pre etnografov by bolo žiadúce práve opačné poradie. Navyše by boli pre nás prinajmenej rovnako aktuálne nálezy z neskorších období, zahŕňajúcich vlastne temer celý feudalizmus, teda prakticky do konca 18. storočia.

Resumé predchádzajúcich konštatovaní možno teda formulovať v tom zmysle, že počnúc staroslovanským obdobím

smerom k prítomnosti až na spomenuté výnimky sú všetky výsledky archeologických výskumov pre etnografiu významné, pretože objekt záujmu je do značnej miery totožný a rozdiel je často iba v technike a metóde výskumu. Práve preto bude potrebné venovať výsledkom archeológie oveľa väčšiu pozornosť ako dosiaľ.

Aj keď sú pre etnografiu najdôležitejšie výsledky archeologických výskumov staroslovanského obdobia a potencionálne stredoveku, ani iné historicky staršie kultúry a epochy nie sú vôbec bez významu. Na rozdiel od archeológov, u ktorých aspoň v našich podmienkach prevláda v podstate chronologická špecializácia, etnografi sa špecializujú predovšetkým podľa komponentov kultúry, ako je bývanie, resp. architektúra, odievanie, strava, zberné a koristné hospodárstvo, poľnohospodárstvo, domáca výroba a remeslá, formy manželstva, rodiny, rodinných a spoločenských vzťahov, zvyky a obrady, svetonázorové predstavy, umelecká tvorba výtvarná, slovesná, hudobná a ďalšie úseky. Etnografom rovnako ako archeológom je známe, že celý rad kultúrnych prvkov sa neobmedzoval na svojich prvotných tvorcov a nositeľov, ale že migroval, resp. si ho rôznym spôsobom osvojovali a integrovali aj ďalšie skupiny, či už v zmysle etnickom, geografickom alebo historickom. Nie všetky prvky, ktoré nachádzame v komplexe slovanských kultúr, majú aj slovanskú genézu, práve tak ako sú inej proveniencie mnohé javy považované za románske, germánske alebo ďalšie. Pre etnografa špecialistu môže byť poznanie predslovaných vývinových foriem určitého javu alebo hoci len potvrdenie jeho existencie neobyčajne cenným dokladom.

Okrem toho je dôležité si uvedomiť, že spôsob života ľudí predhistorických formácií, o ktorých neexistujú nijaké písomné pramene, môže zrekonštruovať jedine archeológia v spolupráci s etno-

grafiou, resp. pomocou kritickej aplikácie príslušných poznatkov všeobecnej etnografie.

Záverom sa sústredím na konkrétne možné formy spolupráce obidvoch disciplín v našich podmienkach tak, ako sa javia z pozície etnografa:

1. Národopisní pracovníci by uvítali bibliografiu archeologických prác, najmä ak by bola anotovaná alebo tematicky triedená, v optimálnom prípade by mohla prihliadať na obidve požiadavky, pretože zo samého názvu práce nie je vždy zreteľný jej obsah.

2. Vzhľadom na to, že značná časť výsledkov archeologických, ako aj národopisných terénnych výskumov ostáva v dokumentácii, bolo by prospešné dohodnúť možnosti štúdia tohto materiálu, pravda, v opodstatnených prípadoch a so súhlasom príslušného autora.

3. Publikovaný materiál nie je vždy pre etnografa presne zrozumiteľný čiastočne i v dôsledku terminologickej nejednotnosti, inokedy v prípade niektorých záverov nie je jasné, na základe akých faktov k nim autor dospel a po-

dobne. Okrem toho každý skúsenejší bádateľ disponuje oveľa širšou paletou vedomostí ako využil pri spracovaní štúdií či iných finálnych výsledkov. Preto by bolo užitočné vytvoriť podmienky pre osobné konzultácie, napríklad súhlas vedúcich pracovísk, informatívne zoznamy pracovníkov s ich špecializáciami a pod. Vzhľadom na pružnosť a jednoduchosť má táto forma pravdepodobne najreálnejšiu perspektívu realizácie.

4. Etnografi by uvítali možnosť zoznámiť sa s významnejšími nálezmi v príslušnom štádiu výskumu priamo v lokalite, s možnosťou prekonzultovať ponúkajúce sa predbežné závery hneď na mieste.

5. Najnáročnejšou, ale aj najefektívnejšou formou spolupráce by bolo spoločné analyticko-syntetizujúce spracovanie určitého kultúrneho javu. Keby sa takýto v podstate neľahký zámer podarilo postupne realizovať na širšom základe, vyplnili by sa mnohé biele miesta, ktoré teraz existujú v poznaní vývoja života a kultúry jednotlivých spoločností na našom území.

POZNÁMKY

¹ ŠAFÁRIK, P. J.: Slovánske starožitnosti. Praha 1837, s. 8—19.

² Archeologický ústav SAV disponuje modernou dokumentáciou, v ktorej je centrálna evidencia o všetkých výskumoch na Slovensku, bez ohľadu na inštitúciu, ktorá ich realizuje. O publikovaných prácach neexistuje však bibliografia. Etnografi majú k dispozícii bibliografiu R. ŽATKU, Výberová bibliografia ľudovej kultúry karpatskej na Slovensku, ktorá vyšla ako príloha správ SČN a SNS č. 5 z roku 1962 a prácu M. KUBOVÉJ, Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za roky 1960—1939. Bratislava SAV 1971. Na druhej strane materiál z národopisných výskumov je uložený v dokumentácii tej inštitúcie, ktorá ich financovala, pričom sa v nijakej ústredni neeviduje.

³ DOBROWOLSKI, K.: Chłopska kultura tradycyjna. Etnografia Polska I. Wrocław 1958, s. 19—56.

⁴ Potrebu konkrétneho historického vymedzenia pri charakterizovaní jednotlivých typov kultúry zdôraznil MARKARIAN, E. S.: Očer-

ki teorii kultury. Jerevan 1969, s. 117 n.

⁵ K pojmu generácia pozri bližšie KON, I. S.: Problémy medzigeneračnej transmisie kultúry v období vedeckotechnickej revolúcie. Slov. Národop., 24, 1976, s. 501 n.

⁶ Dynamike kultúrnych premien venoval značnú pozornosť už MALINOWSKI, B.: The Dynamics of Culture Change. Jule 1945. Podľa poľského vydania MALINOWSKI, M.: Szkice k teorii kultury. Warszawa 1958.

⁷ Pojmy norma a znak rozoberá ŻYGULSKI, K.: Wstęp do zagadnień kultury. Warszawa 1972.

⁸ Z takejto aplikácie etnografických poznatkov vyšiel F. ENGELS vo svojej známej práci Pôvod rodiny, súkromného vlastníctva a štátu.

⁹ Tu mienime v súčasnosti existujúce spoločenské skupiny, a nie všetky tie, ktoré sa vystriedali v celkovom doterajšom vývine ľudstva. Spomínaný charakter roľníckej kultúry európskeho typu je tiež príčinou, prečo jej etnografi venovali väčšiu pozornosť ako iným skupinám.

¹⁰ Rozdiel medzi módou a obyčajom v pro-

cese translácie kultúry pozri GOFMAN, A. B. — LEVKOVIČ, V. P.: Obyčaj kak forma social'noj regulacii. Sov. Etnogr., 1973, č. 1, s. 14—24.

¹¹ K tomuto procesu bližšie HORVÁTHOVÁ, E.: K otázke výskumu vývoja duchovnej kultúry. Slov. Národop., 17, 1969, s. 309—320.

¹² Keďže tieto otázky predstavujú relatívne samostatný okruh problémov, nie je únosné venovať im na tomto mieste bližšiu pozornosť.

¹³ V tomto je etnografia v porovnaní s inými historickými disciplínami v oveľa vý-

hodnejšej situácii. Iné disciplíny pracujú s materiálom určitým spôsobom fixovaným. Oneskorená pozornosť znamená síce ochudobnenie súčasného poznania, no nevylučuje neskoršie rozpracovanie problému. Naproti tomu, ak etnografia nezabezpečí dokumentáciu jestvujúcich javov, ťažko možno túto stratu v budúcnosti nahradiť.

¹⁴ Staroslovanské obdobie je rozpracovanejšie nielen vďaka rozmanitým písomným prameňom, ale predovšetkým práve v dôsledku pozornosti, ktorú mu sústavne venuje archeológia.

К ПЕРСПЕКТИВАМ ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ЭТНОГРАФИИ И АРХЕОЛОГИИ

Резюме

К разработке историко-общественного развития с точки зрения обеих дисциплин словацкие ученые приступили уже в первой половине прошлого века. Правда, данные, на которые они могли опираться, в то время были весьма ограничены. Поэтому большее значение имеют работы последующих исследователей, которые этим методом пользовались уже в нашем веке.

В предшествующие десятилетия решение проблем с аспекта обеих дисциплин отступило на задний план, причем, однако, как этнография, так и археология, благодаря небывалым возможностям, которые им общество предоставило, переживают быстрый качественный и количественный подъем. В этой, по существу новой, ситуации необходимо уяснить исходные методологические и теоретические аспекты обеих дисциплин, прежде чем приступать к сотрудничеству на более широкой организационной базе.

Этнография, также как и археология, относится к совокупности исторических общественных научных дисциплин, причем сфера интересов этнографии концентрируется на традиционной культуре этнических общностей. Содержание понятия «традиция» нельзя понимать статически, а лишь в корреляции с конкретным этапом исторического общественного развития определенного этнокультурного общества. В зависимости от этого обстоятельства качественная совокупность, выраженная понятием традиция как феномен культуры, является константной лишь с синхронного, а не с диахронного аспекта. Непонимание этой динамики ведет к делению культуры на традиционную, причем традиция понимается более или менее статически, и на современную, нетрадиционную. С точки зрения общего историко-общественного развития можно констатировать, что традиция является имманентным элементом каждой культуры, однако в процессе развития изменяется ее масштаб и отступает на задний план этнический характер.

Выделение объекта исследования этнографии с этих точек зрения логически ведет к заключе-

нию, что объектом этнографического исследования служит традиционная культура этнических общностей и что, таким образом, этот объект, что касается его структуры, размеров и качества, изменяется в зависимости от степени историко-общественного развития изучаемого этноса. Спроецированное на конкретную ситуацию, это означает, что предметом этнографического исследования являются все культуры доклассовых формаций во всем своем комплексе. На существовании предмета ничего не меняет тот факт, что речь идет или о давно исчезнувших общностях, и первичные данные о их реализации приносит археология посредством своих специфических приемов работы, или же это существующие до сих пор общности, данные о которых приобретаются прежде всего путем непосредственного наблюдения и целенаправленными разговорами.

В разделенном на классы обществе в связи с образованием социальных структур формируются и адекватные субкультуры. В этом процессе традиция из своего суверенного положения постепенно переходит на позиции одного из компонентов культуры, масштабы которого в одинаковом историческом разрезе у отдельных субкультур различны. Уже и в развитом капиталистическом обществе, а тем более в обществе социалистическом, нет культуры, которая была бы полностью насыщена традицией. С другой стороны, ни в одной культуре любой социальной группы мы не можем говорить об отсутствии традиции.

Объект этнографии, по нашему мнению, по характеру тождествен на всех этапах историко-общественного развития, но неизбежно изменяется спектр его охвата, как этого требует динамика самого объекта. В интердисциплинарном подходе этот факт находит отражение в различном составе сотрудничающих отраслей. Что касается сотрудничества с археологией, то оно возможно во всем объеме изучаемых ею участков историко-общественного развития на нашей территории.

ZU DEN PERSPEKTIVEN DER INTERDISZIPLINÄREN ETHNOGRAPHIE UND ARCHÄOLOGIE

Zusammenfassung

Die slowakischen Gelehrten traten schon in der ersten Hälfte des vorigen Jahrhunderts an die Bearbeitung der historisch-gesellschaftlichen Entwicklung vom Gesichtspunkt beider Fächer heran. Natürlich waren die Erkenntnisse, auf die sie sich stützen konnten, in jener Zeit noch zu begrenzt. Eine dauerhaftere Gültigkeit haben deshalb die Arbeiten späterer Forscher, die mit dieser Methode schon in unserem Jahrhundert arbeiteten.

In den vorigen Jahrzehnten trat die Lösung der Probleme vom Gesichtspunkt beider Disziplinen in den Hintergrund zurück, wobei jedoch so die Ethnographie wie auch die Archäologie dank der nie dagewesenen Möglichkeiten, die ihnen von der Gesellschaft geboten werden, einen schnellen qualitativen und quantitativen Anstieg vermerkten. In dieser grundsätzlich neuen Situation ist es notwendig, sich vorerst die methodologischen und theoretischen Ausgangspunktaspekte beider Disziplinen klarzulegen, bevor man an die Zusammenarbeit auf einer breiteren Organisationsbasis herantritt.

Die Ethnographie ebenso wie die Archäologie gehört zu dem Komplex der historischen gesellschaftswissenschaftlichen Disziplinen, wobei sich die Interessensphäre der Ethnographie auf die traditionelle Kultur der ethnischen Gemeinschaften konzentriert. Der Inhalt des Begriffes „Tradition“ kann nicht statisch sondern muß in der Korrelation mit der konkreten Etappe der historischen gesellschaftlichen Entwicklung einer gewissen ethnokulturellen Sozietas aufgefasst werden. In Abhängigkeit von diesem Umstand ist der qualitative, durch den Begriff Tradition als Phänomen der Kultur ausgedrückte Komplex nur aus dem synchronen und nicht diachronen Aspekt konstant. Das Nichtbegreifen dieser Dynamik führt zur Teilung der Kultur in eine traditionelle, wobei die Tradition mehr oder weniger statisch aufgefasst wird, und in die gegenwärtige, nicht traditionelle Kultur. Vom Aspekt der gesamten historisch-gesellschaftlichen Entwicklung kann festgestellt werden, dass die Tradition eine immanente Komponente jeder Kultur ist, dass sich aber im Entwicklungsprozess ihr Inhalt verändert und der ethnische Charakter zurücktritt.

Die Abgrenzung des Forschungsobjektes der Ethnographie von diesen Gesichtspunkten aus führt logisch zum Schluss, dass das Objekt der

ethnographischen Forschung die traditionelle Kultur der ethnischen Gemeinschaften ist und also, dass sich dieses Objekt — was die Struktur, den Umfang und die Qualität anbelangt — nach der Stufe der historisch-gesellschaftlichen Entwicklung des verfolgten Ethnikums ändert. Projiziert in die konkrete Situation bedeutet dies, dass der Gegenstand der ethnographischen Forschung alle Kulturen der Vorklassenformationen in ihrem ganzen Komplex sind. An dem Wesen ändert nicht einmal der Umstand etwas, ob es sich um längst untergangene Gemeinschaften handelt und die Archäologie primäre Erkenntnisse über ihre Realien mit Hilfe ihrer spezifischen Arbeitstechniken bringt, oder ob es sich um bisher bestehende Gemeinschaften handelt, über die die Kenntnisse vor allem durch direkte Beobachtungen und gleichgerichtete Diskussionen gewonnen werden, was wieder eine par excellence ethnographische Arbeitstechnik ist.

In der klassenmäßig differenzierten Gesellschaft werden in Zusammenhang mit der Gestaltung der sozialen Strukturen auch adäquate Subkulturen geformt. In diesem Prozess gelangt die Tradition aus ihrer Hoheitsstellung allmählich in die Position einer der Komponenten der Kultur, deren Umfang im gleichen historischen Durchschnitt bei den einzelnen Subkulturen verschieden ist. Weder in der entwickelten kapitalistischen Gesellschaft und noch weniger in der sozialistischen Gesellschaft gibt es in einer Bevölkerungsgruppe eine Kultur, die vollkommen von der Tradition gesättigt wäre. Auf der anderen Seite können wir in der Kultur keiner sozialen Gruppe über ein Fernbleiben der Tradition sprechen.

Unserer Ansicht nach ist das Objekt der Ethnographie, was den Charakter betrifft, in allen Etappen der historisch-gesellschaftlichen Entwicklung identisch, doch es verändert sich unvermeidlich das Spektrum der Aufnahme, wie das die Dynamik des Objektes selbst erfordert. In dem interdisziplinären Zutritt spiegelt sich diese Tatsache in verschiedener Zusammensetzung der mitarbeitenden Fächer wider. Insoweit es sich um die Zusammenarbeit mit der Archäologie handelt, ist dies in dem ganzen Umfang der durch sie untersuchten Abschnitte der historisch-gesellschaftlichen Entwicklung auf unserem ganzen Gebiete möglich.

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Словацкой Академии Наук

Год издания 25, 1977, № 4

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии Наук

Редакторы Д-р Боже́на Филова и Павел Стано

Адрес редакции: 884 16 Братислава, Клеменсо-
ва 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift der Slowakischen Akademie der
Wissenschaften

Jahrgang 25, 1977, Nr. 4. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der Slo-
wakischen Akademie der Wissenschaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und Pavol
Stano

Redaktion: 884 16 Bratislava, Klemensova 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Slovak Academy of Sciences
Volume 25, 1977, No. 4.

Published quarterly by VEDA, the Publishing
House of the Slovak Academy of Sciences
Managing Editors PhDr. Božena Filová and
Pavol Stano

Editor: 884 16 Bratislava, Klemensova 19, Cze-
choslovakia

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Académie slovaque des sciences
Anné 25, 1977, No 4. Parait quarte fois par an
Editions de VEDA, maison d'édition de l'Aca-
démie slovaque des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et Pavol
Stano

Rédaction: 884 16 Bratislava, Klemensova 19

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS

Časopis Slovenskej akadémie vied

Ročník 25, 1977, číslo 4 — Vychádza štyri razy
do roka

Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied

Hlavná redaktorka PhDr. Božena Filová, CSc.
Výkonný redaktor Pavol Stano

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc., PhDr.

Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr. Václav Fro-
lec, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová, CSc.,

PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc., Igor Kriš-
tek, CSc., PhDr. Milan Leščák, CSc., doc.

PhDr. Ján Michálek, CSc., PhDr. Ján Mjar-
tan, DrSc., doc. PhDr. Štefan Mruškovič, CSc.,

PhDr. Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam

Pranda, CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Výtvarná redaktorka Viera Miková

Redakcia: 884 16 Bratislava, Klemensova 19

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného

povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné predplat-
né Kčs 80,—

Výmer, SÚTI č. 8/6

Rozširuje Poštová novinová služba, objednáv-
ky vrátane do zahraničia a predplatné prijí-
ma PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače,
Gottwaldovo nám. 6/VII, 884 19 Bratislava.
Možno objednať aj na každej pošte alebo
u doručovateľa.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie
vied, 1977

Distributed in the socialist countries by SLOV-
ART Ltd., Leningradská 11, Bratislava, Cze-
choslovakia. Distributed in West Germany and
West Berlin by KUBON UND SAGNER, D-
8000 München 34, Postfach 68, Bundesrepub-
lik Deutschland. For all other countries, dis-
tribution rights are held by JOHN BENJA-
MINS, N. V., Periodical Trade, Amsteldijk 44,
Amsterdam, Netherlands.